

Innovatiiviset*
TOIMET

Sisällysluettelo

Itäsuomalaisia innovaatiotarinoita	4	Johdanto
Itä-Suomen Innovatiiviset toimet -ohjelman toteutus	8	
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden itäsuomalainen polku.....	10	Lasten ja nuorten hyvinvointi
Tervettä voimaa	12	
Virtuaalihuone vaikeasti sairaiden lasten ja nuorten terapiatyössä	14	
Kuntokatsastusasema	16	Työhyvinvointi
Teknologian hyödyntäminen työhyvinvointipalvelussa - TyhyTekno	18	
Hyvinvointipalvelujen uudet mallit Itä-Suomen ikääntyville	20	Ikääntyvien palvelut
Kotihoitoa tukevat etäpalvelut	26	
Sosiaalialan sähköisten asiointipalvelujen kehittäminen.....	30	Vammaispalvelut
ITÄHYVÄ – Itä-Suomen hyvinvointipalvelujen yhteistyöverkosto.....	32	Hyvinvointimatkailu
VOINTIA – Virtuaalimatkailua ja personoitua palvelua Itä-Suomessa.....	36	
MediX – Itäsuomalaisten terveys- ja terveystuotteiden vienti Pietarin alueelle	38	
Toimivat palveluprosessit COOP -hanke.....	40	Yritystoiminta
Älykkäät hoitopolut.....	41	
Tulevaisuuden oviympäristö ja sen piilotuotteet (FDE)	44	
Verkostoitunut Palvelutoiminta	46	

Innovatiiviset TOIMET*

Kainuu, Pohjois-Savo, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala

Itäsuomalaisia innovaatiotarinoita

Millä tavoin teknologiaa voidaan hyödyntää hyvinvointia edistävien palvelujen tuottamisessa? Kuinka sosiaaliset innovaatiot vaikuttavat julkisen ja yksityisen sektorin palvelutuotantoon ja palvelujen saavutettavuuteen? Miten käyttäjälähtöinen teknologia voi edistää alueiden tasa-arvoista kehittämistä? Muun muassa näihin kysymyksiin ja kehittämisteemoihin on haettu vastauksia Itä-Suomen innovatiiviset toimet -ohjelmassa vuosina 2006–2008. Nimensä mukaisesti ohjelman toteutus on keskittynyt itäisen Suomen maakuntiin: Etelä-Savoon, Pohjois-Savoon, Pohjois-Karjalaan ja Kainuuseen. Leimallista näille alueelle on voimakas väestön keskittyminen kaupunkikeskustoihin sekä maaseudun palvelu- ja infrastruktuurirakenteen heikkeneminen. Väestön ikääntyminen ja pitkät välimatkat luovat tarvetta kehittää uudenlaisia menetelmiä ja ratkaisuja, joilla hyvinvointipalvelut voidaan turvata.

Itä-Suomen Innovatiiviset toimet -ohjelman teemana on ollut "Hyvinvointiteknologia sosiaalisten innovaatioiden välineenä". Pää tavoitteena oli luoda pilotihankkeiden kautta hyvinvointitoimialalle uusia, käyttäjälähtöisiä innovaatioita, tuot-

teita ja toimintamalleja. Ohjelman kautta haluttiin edistää myös hyvinvointialan elinkeino- ja yritystoimintaa Itä-Suomessa. Ohjelmasta rahoitettiin 15 pilottiprojektia, jotka eri näkökulmista liittyivät teknologian ja uusien toimintatapojen hyödyntämiseen sosiaali-, terveys- ja hyvinvointipalvelujen tuottamisessa. Laaja-alainen lähestymistapa teemaan on tarkoittanut innovaatioiden pilotointia ja kehittämistyötä eri toimijayhteisöissä - esimerkiksi kuntasektorilla, järjestökentässä ja yrityksissä. Hankkeiden toteuttajina ovat edellä mainittujen lisäksi toimineet yliopistot, ammattikorkeakoulut ja alueelliset elinkeinoyhtiöt.

Leimallista ohjelmatyölle ja pilottihankkeiden toteutukselle on ollut laaja-alainen yhteistyö eri toimijaryhmien, organisaatioiden, hankevetäjien ja viranomaistahojen kesken. Vuorovaikutteisuus on tarkoittanut hankkeissa kehittämisen, tutkimuksen, pilotoinnin ja tiedonvälittämisen keskinäistä voimakasta yhteyttä. Oman haasteensa yhteistyöhön ja pilottihankkeiden toteutukseen on tuonut projektien tiukka toteuttamisaikataulu. Innovaatiotoiminnan luonne epälineaarisen prosessina on lisännyt toteutuksen haasteellisuutta -uudet tilanteet tai vaikkapa käyttäjiltä saadut kokemukset

saattavat muuttaa hankkeen toteutustapaa tai menetelmiä kesken toiminnan.

Toinen keskeinen piirre ohjelman toteutuksessa on ollut itäsuomalaisten toimijoiden verkostoituminen yli maakuntarajojen ja toimijasektoreiden. Itä-Suomen maakunnat ovat kooltaan suhteellisen pieniä, jolloin ylimaakunnallisuus tuo kehittämistyöhön enemmän osaamisresursseja ja synergiaetuja. Maakuntien yhteinen kehittämistyö nopeuttaa myös tulosten levittämistä eteenpäin, kun monta aluetta ja toimijatahoa on sitoutunut tulosten levittämiseen ja innovaatioiden käyttöönottoon. Hankkeiden vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden kannalta tämä on erittäin tärkeää.

Itä-Suomen Innovatiiviset toimet -ohjelman rajaaminen yhteen teemaan; hyvinvointipalveluihin, on osoittautunut hyväksi ratkaisuksi. Avoimen hakumenettelyn kautta toteutukseen valikoituneet pilottihankkeet ovat lähestyneet teemaa varsin ennakkoluulottomasti ja hakeneet uusia ratkaisumalleja ja lähestymistapoja moniin yhteiskunnallisesti ajankohtaisiin aiheisiin. Osa hankkeista on keskittynyt ns. sosiokulttuurisiin innovaatioihin, jotka tyypillisesti kohdistuvat julkisorganisaatioiden tuottamiin palveluihin tai toimim-

tatapoihin. Osa hankkeista on lähestynyt hyvinvointipalveluja liiketoiminnallisesta näkökulmasta ja kaupallistettavuuden lähtökohdista päämääränä uuden yritystoiminnan tai tuotteen aikaansaaminen. Molempia tapoja tarvitaan; uudenlainen yrittäjyys ja liiketoiminta hyvinvointipalvelujen tuottamisessa vievät eteenpäin koko Itä-Suomen myönteistä kehitystä. Toisaalta tukijalkana koko suomalaisen hyvinvointivaltion toiminnassa ovat julkisen varoin tuotetut palvelut, jotka ulottuvat jokaisen kansalaisen saataville.

Sosiaalisilla innovaatioilla on väistämättä yhteys alueelliseen hyvinvointiin ja alueiden menestystarinoihin. Uudistumiskyky, uusiin mahdollisuuksiin tarttuminen ja dynaaminen kehitystyö vievät eteenpäin ja luovat pohjan maakuntien menestykselle myös jatkossa. Uskomme, että Itä-Suomen Innovatiiviset toimet -ohjelmassa kehitetyt hyvinvointialan innovaatiot vastaavat tunnistettuihin tarpeisiin ja kohdistuvat juuri sille yhteiskunnan osa-alueelle, jolla jatkossa tarvitaan yhä enemmän uusia tapoja toimia.

Tämän esitteen tarkoituksena on kertoa toteutetuista pilottiprojekteista ja saavutetuista tuloksista.

Vaikka kyseessä on ohjelmakokonaisuus, jokaisella pilottihankkeella on oma tarinansa ja taustansa, joiden toivomme tekstistä välittyvän lukijalle. Toivomme myös, että esitteen kautta siirtyisi eteenpäin se tieto ja oivallukset, joita kahden vuoden aikana ohjelmassa on tuotettu. Innovaatioprosessi on pohjimmiltaan tiedon välitystä ja tiedon hyödyntämistä.

Lämpimät kiitokset kaikille ohjelman ja hankkeiden toteutuksessa mukana olleille!

*Risto Poutiainen, suunnittelujohtaja
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto*

*Maarit Siitonen, ohjelmakoordinaattori
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto*

**SOSIAALINEN INNOVAATIO
SYNTYY, KUN HAASTEeseen TAI
ONGELMAAN LOYDETAAN UUSI
RATKAISU TARKASTELEMALLA
ILMIOTA TAI ELAMAA
UUDESTA NAKOKULMASTA
JA KEHITTAMALLA
NAIN SYNTYNEeseen
TARPEeseen UUSIA
LAITTEITA, TOIMINTATAPOJA,
POLITIIKKOJA TAI VERKOSTOJA
TAI NAIDEN YHDISTELMIA***

**VAPPU TAIPALE,
... PROFESSORI,
LÄÄKETIETEEN JA
KIRURGIAN TOHTORI,
STAKESIN ENTINEN
PAAJOHTAJA**

Itä-Suomen Innovatiiviset toimet -ohjelman toteutus

Itä-Suomen Innovatiiviset toimet -ohjelma on osa laajempaa EU:n Komission Innovatiiviset toimet -ohjelmaa, joka rahoitetaan EAKR-rahoitusinstrumentin kautta. Komission asettamista strategisista teemoista Itä-Suomen Innovatiiviset toimet -ohjelma on keskittynyt teemaan: "e-Europe Regio, Informaatioyhteiskunta aluekehityksen välineenä". Strateginen teema on linjannut ohjelman toteuttamista siten, että tuen kohteena on ollut erityisesti kehittämis-toiminta, joka edistää maaseutumaisen, harvaan asutun alueen teknologista kehittymistä ja innovaatiotoimintaa vahvistaen muun muassa yrittäjyyttä ja elinkeinotoimintaa. Itä-Suomessa ohjelman toteutus linjattiin teemaan "Hyvinvointiteknologia sosiaalisten innovaatioiden välineenä".

Itä-Suomen Innovatiiviset toimet -ohjelman kokonaisbudjetti oli hieman yli 3,5 miljoonaa euroa, josta komission osuus oli 2 miljoonaa euroa (EAKR), kansallisen rahoituksen noin 800 000 euroa ja toimijoiden omarahoitus 750 000 euroa. Ohjelman vastuullisena hallinto- ja maksuviranomaisena toimi Pohjois-Karjalan maakuntaliitto. Pilottihankkeiden ja ohjelman seuranta sekä rahoituspäätöksiä varten perustetussa ohjauskomiteassa oli

edustus kaikista maakunnista ja keskeisistä julkisorganisaatioista, jotka alueellisesti edistävät teknologiaan liittyvää innovaatiotoimintaa.

Ohjelmasta rahoitettiin 15 hanketta, joita toteutettiin ylimaakunnallisesti Pohjois-Karjalassa, Etelä-Savossa, Pohjois-Savossa ja Kainuussa. Hankkeiden kesto vaihteli vuodesta hieman yli kahteen vuoteen. Projektien vastuullisina toteuttajina toimivat alueelliset elinkeinoyhtiöt, kunnat, järjestöt ja säätiöt, ammattikorkeakoulut, yliopistot sekä yritykset. Kaikissa hankkeissa oli yhteistyökumppaneina mukana toimijoita eri maakunnista. Hanketoimijoiden keskinäisen yhteistyön vauhdittamiseksi projektipäälliköille ja hankkeiden muille avainhenkilöille järjestettiin säännöllisesti yhteisiä verkottumispäiviä. Käytännön työvälineeksi tiedonvälitykseen ja toimijoiden verkostoitumiseen kehitettiin alueellinen foorumitoiminta, jota toteutettiin onnistuneesti hyvinvointimatkailuun sekä sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyen.

Kansainvälinen yhteistyö ja verkostoituminen tulivat esille ohjelman toteutuksessa voimakkaasti. Mukana oleville toimijoille järjestettiin tutustumismatkoja mm. Espanjaan, Tanskaan ja Venäjälle. Lisäksi

ohjelma ja hankkeet ovat olleet näkyvästi esillä kansainvälisissä konferensseissa, kuten Eri@sa -verkoston vuosittaisissa tapahtumissa. Toteutettu kansainvälinen yhteistyö ja vierailut tukivat merkittäväällä tavalla ohjelman päämääriä, ja toivat samalla esiin tarpeen yhdistää kansainvälinen näkökulma entistä vahvemmin alueelliseen innovaatiotoimintaan.

Ohjelmasta suoritettiin ulkoinen arviointi, jonka kautta haluttiin edistää ohjelman kautta luotujen hyvien innovaatioiden ja käytänteiden tunnistamista ja varmistaa niiden jatkohyödyntäminen. Ulkoinen arviointi kohdistui erityisesti pilottihankkeiden innovaatioprosessien analysointiin ja hankkeiden vaikuttavuuden evaluointiin. Arviointi toteutettiin menetelmällisesti siten, että se tuki hankkeiden työtä prosessinomaisesti toteutuksen alusta lähtien.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden itäsuomalainen polku

Tavoitteet

- Lasten ja nuorten terveyden edistämisen keskeisen kehittämistyön ja hyvien käytäntöjen kokoaminen kunnissa, seutukunnissa ja maakunnissa Itä-Suomessa.
- WWW-tietopankin kokoaminen hyvin käytänteisiin liittyen.
- Uusien yhteistyömuotojen ja rakenteiden kehittäminen hyvinvointitoimijoiden välillä.
- Perhettä tukevien järjestöjen, yritysten, kolmannen sektorin ja julkisen sektorin toimijoiden välisen yhteistyön vahvistuminen.
- Yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa Itä-Suomen alueella pilottihankkeiden mallintaminen, tuotteistaminen ja jalkauttaminen.

Toimintatavat

Hankkeen toiminta on muodostunut kolmesta kahden eri maakunnan alueella toimivasta pilotista;

1. Lasten ja nuorten sydänterveyden edistämishjelma, jonka tavoitteena on ollut tuottaa vuosina 1997-2006 kehitetty lasten ja nuorten sydänterveyden edistämishjelma toteuttajana Kainuun Sydänyhdistys.
2. LiikuntaVasu – kehittämis- ja tutkimus-

projekti, jonka tavoitteena on ollut kehittää varhaiskasvatuksen henkilöstön valmiuksia lasten päivittäisen liikkumisen aktivoimiseksi. Käytännössä tämä on toteutettu jalkauttamalla Sosiaali- ja terveysministeriön varhaiskasvatuksen suositukset osaksi varhaiskasvatustoiminnan arkea kokeillen, arvioiden ja kehittäen erilaisia liikuntakasvatuksen toimintamalleja sekä tuottamalla uutta tutkittua ja dokumentoitua tietoa varhaiskasvatuksen alueelle. Toiminta on toteutettu Kajaanin opettajakoulutusyksikön, Kajaanin kaupungin ja Kainuun liikunnan yhteistyönä. 3. Kouluikäisen hyvinvoinnin polku terveyden edistäjänä, jossa on tavoitteina antaa kokonaiskuva kunnan/seutukunnan lapsiperhepalveluista, auttaa luomaan poikkiallinnollista ja monitoimijamaista yhteistyöverkostoa palveluiden kehittämiseen. Tämän lisäksi aktivoidaan keskustelua eri toimijoiden, päättäjien ja palveluiden käyttäjien välillä lapsiperhepalveluiden kehittämiseksi.

Hyvien käytäntöjen kriteerien ja sähköisen työvälineen avulla kuvataan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen itäsuomalaisia hyviä käytänteitä koko Itä-Suomen alueella. Kehittäjänä on Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskus. Toiminta on ollut yli maakuntarajojen ta-

pahtuva, moniammatillinen ja verkostomainen prosessi.

Keskeiset tulokset

Hankkeen kautta on tuoteistettu lasten ja nuorten sydänterveyden edistämishjelma. LiikuntaVasu -osiosta on valmistunut useita tutkimusraportteja ja opinnäytetöitä, minkä lisäksi toimintamallia on kokeiltu ja jalkautettu Kainuun kunnissa. Kouluikäisen hyvinvoinnin polku on jalkautettu Joensuun seudun kuntiin. Hyvien käytänteiden kriteerit on kuvattu ja sähköinen, internetin kautta toimiva tietopankki on lähes valmis. Sitä on jalkautettu työpajojen avulla jokaiseen maakuntaan Itä-Suomessa. Käytännepankkiin on lisätty pilottien lisäksi 10-15 lasten ja nuorten terveyden edistämisen hyvää käytännettä.

Tuloksena nähdään myös yhteistoiminnan ja vuorovaikutuksen lisääntyminen julkisen sektorin ja kolmannen sektorin toimijoiden välillä, joka on lisännyt vuoropuhelua eri toimijoiden kesken lasten ja nuorten terveyden edistämisessä koko Itä-Suomessa.

*Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden itäsuomalainen polku
Kainuun maakunta-kuntayhtymä
Marita Pikkarainen
marita.pikkarainen@kainuu.fi*

Tervettä Voimaa

Tausta ja tavoitteet

Länsimainen kulttuuriympäristö vaikuttaa epäedullisesti myös suomalaisten lasten terveystottumuksiin. Viime aikoina on puhuttu paljon epäterveellisistä ruokailutottumuksista ja ruoka-aineista, jotka ovat lasten ja nuorten ulottuvilla jopa kouluympäristössä. Lasten vapaa-ajasta kilpailevat niin televisio, kännykät kuin videopelitkin - liian usein ulkoilun ja terveyslääkinnän kustannuksella. Muun muassa suomalaisen lasten ja nuorten lihavuus on kaksinkolminkertaistunut viimeisten kahden vuosikymmenen aikana. Tervettä Voimaa -hankkeessa ohjelmistoalan yritys, Beneway Oy sekä Savonia -ammattikorkeakoulun ja muiden itäsuomalaisten ammattikorkeakoulujen terveysalan asiantuntijat ovat yhteistyössä vastanneet näihin haasteisiin. Hankkeessa keskityttiin tuottamaan sisältöä ja pilotoimaan internetin kautta toimiva Wellou-palvelu. Päämääränä oli Welloun kautta tarjota ympäristö terveellisten elämäntapojen hauskaan opettamiseen ja oppimiseen.

Tulokset

Wellou.fi -palvelusta lapset, heidän vanhempansa sekä opettajat löytävät ravit-

semukseen, liikuntaan ja lepoon liittyviä sisältöjä ja palveluja. Palvelun avulla lapsi oppii tekemään itseään koskevia terveyttä edistäviä valintoja ja muodostamaan terveellisiä arkirutiineja, kuten valitsemaan oikeanlaisen välipalan. Wellou hyödyntää nykyaikaisia interaktiivisia opetusmenetelmiä, kuten erilaisia pelejä ja animaatioita. Sisältöä on havainnollistettu ja yhtenäistetty monipuolisin visuaalisin keinoin ja käyttäen apuna lapsiin vetoavia Wellou-hahmoja. Niiden avulla oppiminen on hauskaa, tehokasta ja mieleenpainuvaa niin oppilaille kuin opettajille.

Wellou-palvelun ruoka- ja ravitsemusosassa on erilliset kokonaisuudet 6–9-vuotiaille sekä 10–12-vuotiaille lapsille. Osioiden tavoitteena on terveyteen ja terveyden edistämiseen liittyvien käsitteiden, sanaston ja toimintatapojen oppiminen. Lapsi oppii tekemään terveyttä edistäviä valintoja (esim. ravinto, säännöllinen ruokailu ja hygienia). Wellou-palvelun liikunta, lepo ja uni -osa on yhteinen kokonaisuus 6–12-vuotiaille lapsille. Osion tavoitteena on opettaa lapsia tuntemaan terveyttä edistäviä arkipäivittäisiä, kuten päivittäinen liikkuminen, uni ja lepo sekä vuorokausirytmii, sekä ymmärtämään fyysisen aktiivi-

suuden merkitys oman terveyden ylläpitämisessä ja edistämässä. Samalla lapsi oppii pohtimaan omaan kasvuun ja kehitykseen liittyviä kysymyksiä ja saa virikkeitä monipuolisen liikunnan harrastamiseen. Lisäksi palvelu sisältää aivan uudenlaisen WoimaWuosi -kokonaisuuden, joka aktivoi lapset liikkumaan joka päivä koulussa ja kotona.

Wellou -palvelu on vapaasti kaikkien käytettävissä internetin kautta. Lapset ja vanhemmat voivat katsella aineistoa yhdessä esimerkiksi kotona. Kouluille palvelua on tarkoitus suunnata erillisen lisenssin kautta, jolloin opettajat pääsevät hyödyntämään laajempaa materiaalia opetustyössä. Tervettä Voimaa -hankkeessa tehtyjen pilotointien kautta saadut kokemukset olivat erittäin rohkaisevia ja lapset ottivat Wellou-palvelun ennakkoluulottomasti käyttöön. Palvelun arvioi myös Terveyden edistämisen keskus (Tekry), jonka mukaan Welloun aineisto on monipuolinen ja kattava ja se on esitetty lapsia kiinnostavalla tavalla. Arvioinnissa nousi esiin myös palvelun monipuolinen kokonaisuus, jota voidaan oivallisesti hyödyntää koulujen terveystiedon opetuksen tukena.

Hankkeen päätyttyä palvelua on tarkoitus myydä suoraan koulujen käyttöön sekä selvittää palvelun kansainvälinen kysyntä. Lisäksi palvelua voidaan hyödyntää hankkeessa mukana olleiden ammattikorkeakoulujen opetustoiminnassa. Wellou-palvelu ja tuotemalli jäivät osaksi Beneway Oy:n tuotekokonaisuutta.

*Tervettä Voimaa
Savonia ammattikorkeakoulu
Marja-Liisa Gröhn-Rissanen
Marja-Liisa.Grohn-Rissanen@savonia.fi*

Virtuaalihuone vaikeasti sairaiden lasten ja nuorten terapiatyössä

Tausta

Ihmisen kyky toimia vaihtelee elämäntilanteiden mukaan. Vakava sairaus saattaa asettaa rajoitteita toimintakyvylle, aiheuttaa pelkoja ja ahdistuneisuutta, joita voidaan lievittää erilaisilla terapeuttisilla menetelmillä. VIVA-Virtuaalihuone vaikeasti sairaiden lasten ja nuorten terapiatyössä -hankkeessa tutkittiin virtuaalisten ympäristöjen tarjoamia mahdollisuuksia vakavasti sairaiden lasten hyvinvoinnin tukemisessa ja terapeuttisessa toiminnassa.

Toiminta ja tulokset

Hankkeessa on tuotettu valkokankaalle heijastettava, kolmiulotteinen (3D) mielikuvitusmaisema, jossa lapsi voi liikkua vapaasti peliohjaimen kanssa. Kolmiulotteisin ympäristön tavoitteena on tarjota lapselle uudenlaisia positiivisia elämyksiä. Toimintamallissa lapsi voi tutustua virtuaalimaailmoihin samalla kun hänen hoitajansa, terapeutti, psykologi tai muu aikuinen voi keskustella maisemiin liittyvistä tai maisemien herättämistä tunteista ja kokemuksista hänen kanssaan. Sairaalassa olevalla lapsella on ympäristön avulla mahdollisuus ottaa hetkeksi etäisyyttä sairaalaympäristöön.

Virtuaaliympäristön käyttöä testattiin syöpää sairastavien ja psykiatrasta tukeaa saavien lapsiasiakkaiden kanssa. Kokemusten perusteella ympäristö on lapsia innostava. Lapset ovat eläytyneet maisemiin ja kommentoineet ympäristön olevan mukansa tempaava, 10 -vuotiaan Jessen sanoin, "aivan kuin olisin itse siellä!".

Hankkeen ja terapeuttisen toiminnan kannalta on kiinnostavaa, kuinka vuorovaikutus lapsen kanssa toimii ympäristössä. Koska pelimaailma oli monille lapsille tuttu, näyttäisi 3D ympäristö tarjoavan ikään kuin lapselle tutun maaston tai kielen, jonka kautta aikuiselle voi tarjoutua mahdollisuus päästä mukaan lapsen maailmaan. Kuten muissakin menetelmissä, on vuorovaikutuksen laatu toki riippuvainen monista tilanteeseen vaikuttavista tekijöistä: lapsen persoonallisuudesta ja vireystilasta, ohjaajan lähestymistavasta ja taidoista sekä mahdollisista terapeuttisista menetelmistä.

Hankkeessa tuotettiin myös dokumentti nimeltä "Uuden mahdollisuuden saan", jossa keskustellaan syöpään sairastuneiden lasten ja nuorten ja heidän perheidensä arjen kysymyksistä. Dokumenttia voidaan hyödyntää syöpään sairastuneiden lasten perheiden tukemisessa ja terveydenhuol-

toalan henkilöstön koulutuksessa. Lisäksi hankkeessa tutkittiin Nintendo Wii pelikonsolin pelejä käytettävyyden ja erityisesti tunne-elementtien vaikutusten kautta. Tavoitteena oli tuottaa tietoa ja rakentaa keskustelua pelien vaikutuksista ja mahdollisuuksista terapeuttisessa toiminnassa. Kansainvälisen vertailukohtaan hakemiseksi hankkeen henkilöstö vieraili Espanjan Castellon de la Planassa, jossa tutkitaan mm. lisätyn todellisuuden käyttöä fobioiden hoidossa.

Hankkeen yhteistyökumppaneina ovat olleet muun muassa Honkalampi-säätiö, Kuopion yliopistollinen sairaala, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä ja alueelliset syöpäyhdistykset.

*Virtuaalihuone vaikeasti sairaiden lasten ja nuorten terapiatyössä
Joensuun yliopisto,
Täydennyskoulutuskeskus
Tero Timonen
tero.timonen@joensuu.fi*

Kuntokatsastusasema

VISIO

Kuntokatsastusasema on kunnan testaus- ja hoitoon keskittynyt asema, joka tarjoaa viimeisimmän teknologian ja osaamisen käyttäjilleen ja asiakkailleen. Kuntokatsastus-ideologiassa hyödynnetään autokatsastuksesta tuttua toimintamallia, jota sovelletaan ihmisten terveydentarkkailuun ja edistämiseen.

TOIMINTA

Kuntokatsastusasema-hankkeen keskeisin tavoite oli luoda konsepti, joka yhdistää säännöllisen kuntotestauksen, analysoinnin, motivoinnin ja palautteenannon tavalla, joka palvelee kuntoilijaa kaikkein parhaiten. Käyttäjä- ja asiakaslähtöisyys oli konseptin tärkein lähtökohta. Säännöllisen testauksen, kuntoilun ja näihin yhdistetyn palautteenannon ja motivoinnin pyrkimyksenä oli saada inaktiiviset työkäiset ja seniorit huolehtimaan fyysisestä kunnostaan.

Konseptin pohjalta laadittiin Kuntokatsastusasema -palvelutuote, josta tuotekehityksen ja tuotteistuksen kautta voidaan kehittää edelleen uudenlaista hyvinvointialan yrittäjyyttä. Tiiviiksi osaksi Kuntokatsastusasema -palvelutuotetta rakennettiin Mobiili-Web- portaali. Portaali on liikunta-

ja terveysasiantuntijan nykyaikainen työkalu, joka nopeuttaa asiakaspalveluprosessia, parantaa palvelun laatua sekä mahdollistaa isojen ryhmien sujuvan palvelun.

PILOTOINTI

Hankkeen aikana suoritettiin kaksi erillistä Kuntokatsastusasema -pilotointia.

Ensimmäinen pilotointi

- 7 kk:n pilotointijakso
- Noin 100 henkilöä, 21–84-vuotiaita, naisia 60 % miehiä 40%
- Kolme erillistä kuntokatsastusta uusinta teknologiaa hyödyntäen
- Etävalmennusta AinoActive-järjestelmän avulla

Toinen pilotointi

- 2 kk:n pilotointijakso
- 36 hyvinvointihotellin henkilöstön jäsentä

Kahden kuukauden lyhyehkö väli kuntokatsastuksissa kannusti pitämään yllä oikeita liikuntatottumuksia ja intensiivinen alku näyttäisi lisäävän halua tulla puolen vuoden sisällä uudestaan kuntokatsastukseen. Yli 70% pilotoitavista sai motivoivia tuloksia liikuntaan paljon tai erittäin paljon

Kuvio 1.
Kuntokatsastuskeskustuksen toiminta-ajatus

Kannustusta

- Henkilökohtainen kunto-ohjelma
- Ohjaus: Intensiivi- ja etäjäskot
- Säännöllinen palaute
- Linkitys paikallisiin olosuhteisiin: liikunta- ja kulttuuripalveluihin

Elämänlaatu
ja terveyttä

Testitulokset

Analyysointi ja henkilökohtaiset tavoitteet
Ryhmä- ja henkilökohtainen palaute

SÄÄNNÖLLINEN
KUNTOKATSASTUS

pilotoinnin aikana. Yli 80 % pilottijaksolle osallistuneista halusi, että heidät kutsutaan omalla kustannuksellaan vuoden sisällä säännölliseen kuntokatsastukseen. Pilotoinnissa Kuntokatsastuskeskus -konsepti todettiin tehokkaaksi omaehtoista terveyden edistämistä tukeviksi toimintamalliksi, jolla pystytään muokkaamaan ihmisten kuntoilutottumuksia.

*Kuntokatsastuskeskus -hanke
Antti Leppävuori, Snowpolis Oy
antti.leppavuori@snowpolis.fi*

Teknologian hyödyntäminen työhyvinvointipalvelussa - TyhyTekno

Tausta

Väestön työkyvyn edistäminen ja ylläpitäminen ovat tärkeitä terveys- ja yhteiskuntapoliittisia tavoitteita. Hyvä työkyky lisää hyvinvointia ja tukee työllisyyttä. Säännöllinen, intensiivinen, koko elämän kestävä liikuntaharrastus lisää työkykyä ja eliniän odotetta. Vähemmän intensiivisemmälläkin liikunnalla on yksilölle toimintakykyä ylläpitävää merkittävää vaikutusta myös silloin, kun hänellä on jokin krooninen sairaus.

Ongelmana tänä päivänä on saada liikuntaan tottumattomat mukaan liikkumaan ja tällä tavalla pienentämään terveysriskejä ja parantamaan työkykyä. Tyhy-tekno projektissa käytettiin AinoActive Oy:n kehittämää työhyvinvoinnin edistämisen mallia, jossa toteutuu "viiden A:n periaate" (Estabrooks ym. 2003). Tämä periaate on malli, jossa tiettyjen terveysriskien kartoittaminen, liikunnanohjaus ja terveysvalmennus ovat tavoitteellinen prosessi.

Tavoite

TYHY-TEKNO hankkeen tavoitteena oli luoda uutta teknologiaa hyödyntävä palvelukonsepti työhyvinvoinnin edistämiseen ja samalla tuoda hyvinvointialan ammattilaisen ulottuville uusi kustannustehokas, vai-

kuttava, etäohjauksen ja seurannan mahdollistava työväline väestön hyvinvoinnin kehittämiseksi.

Tulokset

TyhyTekno -hankessa pilotoitiin onnistuneesti palvelukonsepti, jolla voidaan tehokkaasti kannustaa ja sitouttaa työyhteisöjä fyysisen hyvinvoinnin ja kunnon edistämiseen. Pilotointeihin osallistuneet yhteensä noin 200 henkilöä kävivät läpi fyysistä kuntoa, riskitekijöitä ja henkistä hyvinvoinnin tasoa kartoittavat testit, jonka jälkeen jokainen asetti omat tavoitteensa näiden osa-alueiden kohentamiseksi. Tavoiteltava aktiivisuuden taso ja tavoitteet määriteltiin ja syötettiin ohjelmistoon. Henkilöt saivat käyttöönsä henkilökohtaisen aktiiviteettimonitorin, jonka avulla he pystyivät itse seuraamaan päivittäistä aktiivisuuttaan yksinkertaisen pistekertymän kautta. Pistekertymää voivat seurata henkilö itse internetin kautta sekä omavalmentaja, joka osallistuu muutenkin aktiivisesti ohjaukseen ja pitää yhteyttä valmennettaviin. Aktiiviteettimonitoria ja teknologista sovellusta on kehitetty hankkeessa yhteistyössä Aino Active Oy:n kanssa. Monitori on helppokäyttöinen, käyttäjälleen lähes huoma-

Kuva 2

Yhteiskunta

Lähiyhteisö

TYÖKYKY

Työ

- Fyysiset vaatimukset
- Henkinen rasittavuus
- Esimiestuki

33%

Arvot

- Työn ilo
- Työnto

14%

Osaaminen

- Taidot
- Peruskoulutus

13%

Terveys, toimintakyky

40%

maton laite, joka pilotoinnista saatujen kokemusten perusteella motivoi liikkumaan aiempaa enemmän.

Pilotointijakson aikana palvelukonseptilla saavutettiin selkeitä tuloksia: Koeryhmien liikunta-aktiivisuus kasvoi 12 kuukauden seurantajakson aikana huomattavasti ja yli 70 % testaaajista paransi aerobista kapasiteettiaan. Vyötärönympäryys kaventui keskimäärin viidellä senttimetrillä ja myös verenpaine-erivot kehittyivät positiiviseen suuntaan.

Jatkohyödyntäminen

Hankkeessa testattu palvelukonsepti on kehitetty suoraan kuluttajamarkkinoille. TyhyTekno -hankkeen toteuttajana Kaprakka tulee markkinoimaan palvelua jatkossa osana organisaation tuottamia työterveys- ja kuntoutuspalveluja. Hankkeen tulosten vaikuttavuus onkin merkittävä yhtäältä loppukäyttäjälle, palvelusta hyötывille työyhteisöille sekä toisaalta palvelukonseptin kehittäjälle, joka saa uudesta palvelusta kilpailuedun ja myönteisen erottuvuustekijän suhteessa kilpailijoihin.

TyhyTekno -Teknologian hyödyntäminen työyhteisöpalveluissa
Kaprakka, Janne Kärnä
janne.karna@kaprakka.fi

Hyvinvointipalvelujen uudet mallit Itä-Suomen ikääntyville

Hyvinvointipalvelujen uudet mallit Itä-Suomen ikääntyville -hanke koostui neljästä osahankkeesta, joiden yhteinen tehtävä oli parantaa ikäihmisten osallistumista, itsenäistä toimintakykyä, palvelutarpeen arviointia ja palvelujärjestelmän moniammatillista yhteisosaamista. Osahankkeet toimivat Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Kainuun ja Pohjois-Karjalan maakunnissa. Hanke kokosi aidosti itäsuomalaiset toimijat yhteen, mikä edisti merkittävästi muun muassa hyvien käytäntöjen leviämistä yli maakunta- ja läänirajojen. Ikärakenne koko Itä-Suomen alueella on selvästi muuta maata enemmän painottunut vanhoihin ikäluokkiin. Itäsuomalaiset hyvinvointitoimijat eivät ole kuitenkaan jääneet toimitomiksi, vaan näkevät, että muutoksia ikäihmisille tarjottaviin palveluratkaisuihin on tarve tehdä.

Itsenäisiä osahankkeita koordinoi Pohjois-Karjalan maakuntaliiton koordinaatiohanke, joka vastasi hankekokonaisuuden yleisestä hallinnoimisesta, foorumitoiminnasta, tiedottamisesta ja muista tukitoiminnoista.

Tavoitteet:

Varhainen Mukaantulo VAMU -hanke toteutettiin Kuopion kaupungin organisaati-

ossa. Osahankkeen tavoitteena oli hyödyntää mahdollisimman varhaisessa vaiheessa moniammatillista erityisasantuntemusta vanhusten toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Kuopion kaupungin vanhuspalveluprosessia selkiytettiin kanavoimalla se yhden prosessin omistajan vastuulle. Toimenpiteiden kautta haluttiin tukea ikäihmisten mahdollisimman pitkää kotona selviytymistä, itsenäistä suoriutumista ja parantaa heidän elämänlaatuaan.

Ikääntyneiden palvelutarpeen arviointi Kainuussa -hanke pilotoitiin Kainuun maakunta -kuntayhtymässä. Hankkeen kokonaistavoitteena oli ottaa käyttöön Kainuussa yhdeksän kunnan alueella ikääntyneiden yhdenmukainen palvelutarpeen arviointimittaristo (RAI, Resident Assessment Instrument) ja edelleen kehittää tätä mittaristoa teknologiaa hyödyntämällä tukemaan asiakkaan arjen hallintaa, palvelujen suunnittelua ja päätöksentekoa. Hankkeen tavoitteena oli myös RAI-arviointijärjestelmän hyödyntäminen ja integroiminen osaksi vanhustenhuollon Pegasos-tietojärjestelmää.

Tieto- ja viestintäteknikka ikääntyvien toimintakyvyn tukemisessa TVT -hankkeen toteuttaja toimi Diakonia-ammatti-

korkeakoulu, Diak-ltä. Hankkeen tavoitteena oli etsiä ja soveltaa itsenäistä asumista, osallistumista, palveluntuotannon ja palvelujen saavutettavuutta koskevia innovaatioita ja soveltaa niitä ikääntyvien toimintakyvyn tukemissa Etelä-Savossa. Hankkeen aikana kartoitettiin olemassa olevat tekniset ratkaisut, joilla tietokoneympäristöön voidaan tuottaa ikääntyville tarkoitettuja ohjelmia, palveluja ja virikemateriaalia. Tavoitteena oli tarjota ikääntyville uuden teknologian mahdollistama parantunut saavutettavuus, niin läheisiin kuin asiantuntijoihin ja viranomaisiin.

Toimintatavat:

VAMU -projektissa koottiin pilotoitaviksi valmiiksi tutkittuja ja hyviksi käytännöiksi havaittujen uusien ehkäisevän työn toimintamuotoja ja juurrutettiin niitä käytäntöön. Vanhusten itsenäistä suoriutumista parannettiin tätä tukevilla vanhuspalveluratkaisuilla, kuten asiakaslähtöisyyttä ja esteettömyyttä kehittämällä. VAMU-projektissa pilotoituiden ja kehitettyjen toimintatavien ovat hyödynnettävissä muuallakin kuin toteutavassa organisaatiossa. Vanhuksen kotona selviytymistä edistetään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa muun muassa

käyttämällä erityisasiantuntemusta asiakkaan toimintakyvyn selvittämiseksi. Kysyntä- ja tarjontatiedon aktiivisella hyödyntämisellä pyritään parempaan asiakkuuden hallintaan ja resurssien johtamiseen. Koko vanhuspalveluprosessin johtaminen tulee olla yhden prosessin omistajan vastuulla ja tämä edellyttää tietojärjestelmätuelta hyvää seuranta- ja ohjausjärjestelmää.

Ikääntyneiden palvelutarpeen arviointi -hanke tähtäsi selkeästi RAI-järjestelmän käyttöönottoon kaikissa Kainuun Maakunta-kuntayhtymän vanhuspalveluiden tulosyksiköissä. Ensivaiheessa RAI-arvioinnit tehtiin pilottiyksiköissä, joiden yhteenvedossa STAKES oli mukana yhteistyökumppanina. Toisessa vaiheessa RAI-arvioinnit tehtiin kaikille kotihoidon säännöllisille asiakkaille.

TVT-hankkeen toiminta suunnattiin pääosin kolmen eri väylän kautta kohderyhmälle:

1. Naarajärven digitupa (aiemman toiminnan jatkaminen, atk-kurssi)
2. Joroisten digitupa (uuden toiminnan aloittaminen, atk-kurssit)
3. Syrjäseudulla asuvat ihmiset (uuden toiminnan aloittaminen; kone ja internet-yhteys muutamaan kokeilutalouteen ja suoramyyntipisteeseen sekä ohjaus).

Hankkeen toimilla pyrittiin parantamaan ikääntyvien tieto- ja viestintekniikan käytön perusvalmiuksia tarjoamalla kohderyhmälle mahdollisuus ohjauksen avulla tutustua muun muassa tieto- ja viestintätekniikan tarjoamiin etäpalveluihin, ohjelmiin ja muuhun virikemateriaaliin.

Tärkeänä seikkana ikääntyvien ohjauksessa huomioitiin yhteisölliset ja yksilölliset menetelmät. Toiminta oli hyvin asiakaskeskeistä. Ikääntyvillä oli käytössä monipuolinen tukiverkosto, joka on koostunut vertaisohjaajista, alan opiskelijoista, oppilasosuuskunnan jäsenistöstä ja Joensuun yliopiston tarjoamasta etäohjaajien tuesta.

Tulokset:

VAMU -pilotoinnin tuloksena geriatrisen toimintakyvyn arviointi- ja ohjausprosessin uusien toimintamallien kautta pystytään huomioimaan vanhuksen toimintakykyisyys ja itsenäisen suoriutumisen edistäminen entistä paremmin. Moniammatillisessa geriatrisessa arvioinnissa huomio kohdistuu ennakoivaan havaintoon, josta käynnistyy arviointiprosessi, joka etenee asiakaslähtöisesti hänen tarpeittensa mukaan. Käyttöön otetuilla tutkittuun tietoon pohjautuvilla toimintakyvyn arviointimit-

tareilla päästään vanhuksen toimintakykyisyyden ylläpitämisen tarkkaan kohdentamiseen. Vanhus ohjataan ennakoivan havainnon pohjalta muiden palveluntuottajien, järjestöjen, seurojen yms. toimintaan tai tarvittavan erityisasiantuntijan arviointiin omalääkärijärjestelmän mukaisesti. Yksilölliset tarpeet ja voimavarat sekä omaiset, ystävät ja lähiyhteisö huomioidaan.

VAMU-pilotoinnin aikana uutena innovaationa vanhuspalveluprosessissa otettiin käyttöön geriatrisen toimintakykyisyyden arviointi- ja ohjausprosessi. Merkittävänä tuloksena ja innovaationa on rajat ylittävä poikkihallinnollinen, moniammatillinen ja osallistava työtapo. VAMU:n aikana kuntoutumissuunnitelmat on otettu käyttöön ja muun muassa kirjaamisprosesseja on parannettu. VAMU-prosessin tuloksena Kuopion kaupungin tuloksiköt ovat vahvasti sitoutuneet VAMU-toimintamallin eteenpäin vientiin. Malli on merkittävänä tekijänä parantamassa toimintakyvyn edistämistä ja kuntoutumisen tukemista asiakkaan arjessa. Aikaisemmin järjestelmässä oli palautteen perusteella selkeitä puutteita.

VAMU-pilotoinnissa on laadittiin moniammatillisesti kuntoutumissuunnitelmia

vanhuksen toimintakyvyn edistämiseksi ja kuntoutumisen tukemiseksi niin, että vanhus pystyisi asumaan kotonaan mahdollisimman pitkään. Kuntoutumissuunnitelman laadintaan kehiteltiin pilotoinnissa yhtenäiset kriteerit ja kirjaamiskäytännöt. Suunnitelmat tehtiin yhteistyössä vanhuksen, omaisen ja moniammatillisen työryhmän kanssa. Kuntoutumissuunnitelman toteutuminen tapahtui vanhuksen arjessa. Vuorohoito-osasto 10:llä aloitettiin vuoro-hoidon sisällön kehittäminen vanhuksen toimintakykyä ja kuntoutumista tukevaan suuntaan. Kuntoutumissuunnitelman toteuttamisessa huomioidaan omaishoitaja, joka useimmiten on ikääntynyt puoliso, voimavarat ja jaksaminen. Samalla mietitään, miten omaishoitaja itse pystyy säilyttämään oman toimintakykynsä ja elämänlaatunsa, jotta vanhuksen kotona asuminen toteutuu mahdollisimman pitkään. Ikääntyneiden palvelutarpeen arviointihankkeesta saatujen positiivisten kokemusten perusteella tehtiin päätös RAI-järjestelmän käyttöönotosta Kainuun Maakunta -kuntayhtymän vanhuspalveluissa. Koko henkilöstölle on tämän vuoksi laadittu koulutussuunnitelmat. Keskeistä ikääntyneiden palvelutarpeen arvioinnin

onnistuneelle toteutukselle on henkilöstön riittävän osaamisen varmistaminen. Pegasos ja RAI-järjestelmien integraatiosta on saatu pilottitarjous ja asia tutkitaan edelleen. RAI-arviointien hyödyntämiseen on kiinnostusta muuallakin kuin kuntayhtymän vanhuspalveluissa. Esimerkiksi Kelalla ei ole eläkkeensaajan hoitotukea myönnettäessä käytössään toimintakykymittaria päätöksenteon tukena. Tämän prosessin edistämiseksi STAKES on hyvin kiinnostunut tulosten kansallisesta hyödyntämisestä ja jatkoyhteistyöstä pilotoinnin jälkeen.

TVT-hankkeen tuloksena on syntynyt mukana olevien ikääntyvien keskuudessa vahva halu kehittyä edelleen tieto- ja viestintätekniikan käyttäjinä ja palvelujen hyödyntäjinä. Hankkeen toiminnassa tärkeänä elementtinä on ollut sen osallistava ja yhteisöllinen luonne. Hankkeessa mukana olleista ikääntyvistä muodostui tiivis yhteisö, joka tukee toistensa kehittymistä uuden tekniikan hyödyntäjinä. Hanke on onnistunut edistämään alueella sosiaalista inklusiota syrjäseudulla asuvien osallistumista ja yhteydenpitoa parantamalla. Tavoitteena ollut sosiaalisten verkostojen ylläpito ja kehittyminen voidaan katsoa toteutuneen. Hankkeessa on onnistuttu hyödyntämään

myös digitaalista esteettömyyttä, joka osaltaan myötävaikuttaa itsenäiseen asumiseen, osallistumiseen ja toimintakyvyn ylläpitoon, esimerkiksi mahdollistamalla etäasioinnin tietokonevälitteisesti. Projektin kautta kehitetun digituvan toimintakonsepti pystytään monistamaan jatkossa muille syrjäseuduille Etelä-Savon alueella.

* RAI-järjestelmä on vanhusasiakkaiden hoidon tarpeen ja laadun sekä kustannusten arviointi- ja seuranta-järjestelmä. RAI soveltuu yksilön hoito- ja palvelusuunnitelman laadintaan ja hoidon tulosten seurantaan. Järjestelmä käsittää satoja kysymyksiä, joista samalla rakentuu joukko kansainvälisesti testattuja päteviksi ja luotettaviksi todettuja mittareita. Mittareineen ja tunnuslukuineen muodostavat työvälineet palvelujen suunnitteluun ja tulosten seurantaan sekä henkilöstön johtamiseen iäkkäiden hoitoketjun kaikilla portailla. (STAKES)

TVT-HANKKEEN
TULOSENA ON
SYNTYNYT MUKANA
OLEVIEN IKAANTYVIEN
KESKUUDESSA VAHVA
HALU KEHITTÄÄ
EDELLEEN. TIETO- JA
VIESTINTÄTEKNIIKAN
KAYTTAJINA
JA PALVELUJEN.
HYODYNTAJINA*

HYVINVOINTIPALVELUJEN
Uudet mallit Itä-Suomen
IKÄÄNTYVILLE -HANKE KOOSTUI
NELJÄSTÄ OSAHANKKEESTA,
JOIDEN YHTEINEN TEHTÄVÄ
OLI PARANTAA IKÄIHMISTEN
OSALLISTUMISTA,
ITSENÄISTÄ TOIMINTAKYKYÄ,
PALVELUTARPEEN ARVIOINTIA
JA PALVELUJARJESTELMAN
MONIAMMATILLISTA
YHTEISOUSAAMISTA*

*Hyvinvointipalvelujen uudet mallit
Itä-Suomen ikääntyville
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Jaakko Rintamäki
jaakko.rintamäki@pohjois-karjala.fi*

*Varhainen Mukaantulo VAMU
Kuopion kaupunki, Sosiaali- ja terveyskeskus
Aila Lampila
aila.lampila@kuopio.fi*

*Ikääntyneiden palvelutarpeen
arviointi Kainuussa
Kainuun maakunta-kuntayhtymä
Marja-Leena Lukkari
marja-leena.lukkari@kainuu.fi*

*Tieto- ja viestintäteknikka ikääntyvien
toimintakyvyn tukemisessa
Diakonia ammattikorkeakoulu, Diak Itä
Eija Rautasalo, eija.rautasalo@diak.fi*

Kotihoitoa tukevat etäpalvelut

Tausta:

Asiakkaiden omatoimisuuden vahvistaminen on keskeinen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistavoite. Kotihoitoa tukevat etäpalvelut -hankkeen lähtökohtana olikin kysymys, miten kotihoidon asiakkaita ja lonkan tekonivelleikkaukseen valmistautuvia ja siitä toipuvia potilaita voidaan tukea omahoidossaan aktiivisiksi toimijoiksi teknologiaa hyödyntämällä.

Tavoitteet:

Hankkeen tarkoituksena oli kehittää kotihoidon ja tekonivelleikkauspotilaan hoitoprosesseja Kainuun maakunta –kuntayhtymässä. Tavoitteena olivat seuraavat seikat:

- Omahoitoa tukevan etähoito- ja palvelumallin suunnittelu, pilotointi ja tuotteistaminen
- Etäpalvelujen toteuttamiseen liittyvän teknologia-alustan kehittäminen
- Palvelujen käytettävyyden, toteutettavuuden ja taloudellisuuden selvittäminen

Toimintatavat:

Tiedonkeruu: Kotihoidon etähoidon ja -palvelujen kehittämiseksi haastateltiin kotihoidon terveydenhoitajia (n=5) ja palveluja käyttäviä asiakkailta (n=23). Lonkan

tekonivelleikkauspotilaiden etähoidon ja etäpalvelun luominen perustui kirurgian yllilääkärin (n=1), fysioterapeuttien (n=6), ortopedisen osaston sairaanhoitajien (n=3) ja kotihoidon terveydenhoitajien (n=3) haastatteluihin.

Etähoito- ja etäpalvelujen suunnittelu:

Tulosten perusteella suunniteltiin kotihoidon asiakkaille lihaskuntoa ylläpitäviä harjoitteita, rentoutusohjelmat, hoitajien etäkonsultaatit ja lääkärin etävastaanotto asiakkaan kotoa. Tekonivelleikkauspotilaille suunniteltiin potilaan tarina, alaraajojen lihaskuntoharjoitukset ennen ja jälkeen leikkauksen, rentoutusharjoitukset ja sauvakävely, sekä proteesihoitajan etäkonsultaatio. Omahoito-ohjelmat ohjelmoitiin päivittäin internettiin henkilökohtaiseen sähköiseen almanakkaan. Almanakassa on myös ajanvietepalveluita ja siihen integroitiin skype yhteydenpitoa varten. Ohjelmistot päivitetään etäohjauksella ja ilmainen help desk-palvelu joka päivä klo 9–20.

Pilotointi: Seitsemän kuukautta kestävään pilottiin valittiin 10 vapaaehtoista kotihoidon asiakasta ja 10 vapaaehtoista tekonivelleikkauspotilasta. Pilottiin osallistuville

toimitettiin laajakaistayhteys, tietokone ja TV, joka toimi näyttönä. Lisäksi varusteina olivat sormenjälkitunnistin, hiiri, näppäimistö, kaukosäädin, kamera, mikrofoni ja kuulokkeet.

Arviointi:

Almanakan osalta suoritettiin DfA (Design for All) -menetelmän mukainen käytettävyyсарviointi. Pilottiin osallistuneita haastateltiin 2–3 kertaa palveluiden käytettävyydestä ja vaikutuksesta.

Tulokset:

Lääkärin etävastaanotto asiakkaan kotoa on mahdollistanut oikea-aikaisen hoidon aloituksen ja samalla etälääkärin ja terveydenhoitajien toimintamalli on kehittynyt. Omahoito-ohjelmat ovat motivoineet ja aktivoineet tekonivelleikkauspotilaita lihasharjoitusten tekemiseen, ja verkostoituminen, vertaistuki ja proteesihoitajan etäohjaus ovat vähentäneet leikkausjännitystä. Almanakassa havaittiin monia yleisiä käytettävyyssongelmia ja teknologia-alustan kehittämisessä ei huomioitu riittävästi ikääntyvien erityistarpeita. Etäpalvelu näytti kuitenkin tuovan kustannussäästöjä pilottilaisten matkustuskuluihin.

Innovatiiviset JOIMET*

Kaikkiaan etähoidosta ja siihen liittyvistä palveluista saatiin lupaavia tuloksia ja ne näyttävät tehostavan hoitoprosesseja. Hankkeen kautta etähoidon ja -palvelun suunnittelun ja toteutuksen osaaminen on lisääntynyt. Jatkossa etähoitoa ja -palvelua varten suunnitellaan personoitu käyttöliittymä Kainuun maakunta -kuntayhtymässä käytössä olevalle teknologia-alustalle ja kartoitetaan ikääntyvien tarvitsemat tieto-

koneen käytön apuvälineet.

*Kotihoitoa tukevat etäpalvelut KATE -hanke
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Anitta Juntunen
Anitta.Juntunen@kajak.fi*

Eläkeläinen Alpo Lauronen Suomensalmen Ruhtinansalmelta (70 km lähimmälle terveysasemalle ja 170 km Kainuun keskussairaalaan) esittelee laitteistoa ja omahoito-ohjelmia, joiden avulla hän vahvistaa alaraajojensa lihasvoimaa ennen lonkan tekonivelleikkausta. (Copyright: Marikka Luukkonen)

**KAIKKIAAN ETÄHOIDOSTA
JA SIIHEN LIITTYVISTÄ
PALVELUISTA SAATIIN
LUPAAVIA.TULOXSIA JA NE
NAYTTAVAT TEHOSTAVAN
HOITOPROSESSEJA.
HANKKEEN KAUTTA
ETAHOIDON JA -PALVELUN
SUUNNITTELUN JA
TOTEUTUKSEN OSAAMINEN
ON LISAANTYNYT***

**..KOTIHOITOA TUKEVAT
ETÄPALVELUT -HANKKEEN
LAHTOKOHTANA
OLI KYSYMYS,
MITEN KOTIHOIDON
ASIAKKAITA JA LONKAN
TEKONIVELLEIKKAUKSEEN
VALMISTAUTUVIA
JA SIITA TOIPUVIA
POTILAITA VOIDAAN
TUKEA OMAHOIDOSSAAN
AKTIIVISIKSI TOIMIJOIKSI
..TEKNOLOGIAA
HYÖDYNTAMALLA***

Sosiaalialan sähköisten asiointipalvelujen kehittäminen

Visio

Sosiaalialan sähköisten asiointipalvelujen kehittäminen - SASPA-hanke kehittää etäpalvelun malleja sosiaalialalla, erityisesti vammaispalveluissa. Tavoitteena on saada käyttöön etäpalvelujärjestelmiä, joita asiakas voi esteettömästi käyttää omista tiedoista, taidoista, kyvyistä ja tarpeista lähtien. Etäpalvelujärjestelmät täydentävät henkilökohtaista palvelua ja antavat uusia työvälineitä palvelujen järjestäjille. Kehittämisen lähtökohtana ovat paikasta riippumattomat tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalvelut.

SASPA – hankkeen avainsanat:

Palvelujen saatavuus
Palvelujen saavutettavuus
Tekniikan tuomat positiiviset mahdollisuudet

Toiminta

SASPA -hankkeessa kokeiltiin ja otettiin käyttöön seuraavat sähköiset asiointipalvelut:

Asiakaslähtöinen vammaispalvelut -verkkosivusto
Asiakaslähtöisyyden toteuttamiseksi tieto

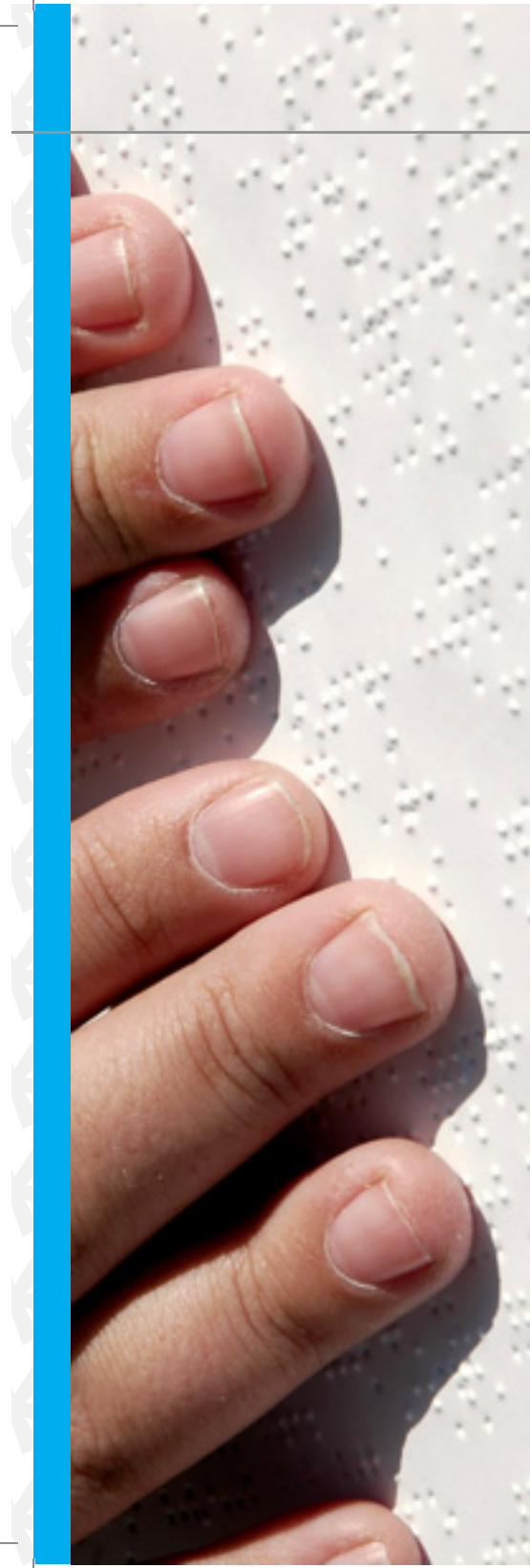
vammaispalveluista on kirjoitettu verkkosivuille lakitekstin sijasta mahdollisimman arkisin käsittein ja asiakasta myös ohjeistetaan palvelujen hakemisessa. Esteettömyyden näkökulmasta asiat on kirjoitettu mahdollisimman selkeästi ja sivuston ulkoasusta on tehty helppolukuinen. Tekstin ymmärrettävyyttä on lisätty myös sivustolla olevilla videoleikkeillä. Verkkosivustolle ei ole lisätty sellaisia kuvia, jotka vaikeuttavat sivujen katsomista. Esteettömyysasiantuntija on ohjannut värien ja kontrastien valinnoissa. Puhesyntetisaattori pystyy lukemaan sivut. Verkkosivusto tuotettiin yhteistyössä Lieksan kaupungin kanssa, joka on sitoutunut sivuston ylläpitoon ja päivitykseen jatkossa.

Monipistevideoneuvottelu yhteys palveluprosessissa

Monipistepalvelussa hyödynnetään videoneuvottelun siltaominaisuutta. Viittomakielinen asiakas voi saada Kelan palvelua kodistaan kuvapuhelimella. Asiakas, viittomakielen tulkki ja Kelan työntekijä ovat yhtä aikaa samassa videoneuvottelussa.

Skyнет-etäpalvelujärjestelmä Lieksassa ja Nurmeksessa sosiaalipalveluissa

Asiakas voi saada palvelunohjausta etäpalvelujärjestelmän avulla. Etäpalvelujärjes-

telmän kautta asiakkaalla on mahdollisuus saada samat palvelut, kuin henkilökohtaisella käynnillä virastossa tai asiakaspalvelupisteessä. Järjestelmä on asiakkaalle mahdollisimman helppokäyttöinen – palveluyhteys syntyy yhden napin painalluksella.

Kuvapuhelintekniikkaa uusissa käyttökohteissa

Kuvapuhelinyhteyttä voidaan hyödyntää niissä neuvottelu- ja konsultaatiotilanteissa, jotka eivät edellytä henkilökohtaista läsnäoloa. Neljässä Pohjois-Karjalan kunnassa kehitysvammanneuvolan psykologi ja muistihoitajat ovat ottaneet kuvapuhelimen työvälineekseen.

Viittomakielen etätulkkipalvelumallin käyttöönotto Kainuun maakunta-kuntayhtymän alueella

Kainuussa otettiin käyttöön palvelukäytäntö, jossa on sovittu yhteiset toimintatavat, joilla asiakas tulee viittomakielen etätulkkipalvelujen piiriin. Palvelukäytäntö on syntynyt moniammatillisena yhteistyönä.

Äänisähköposti osana monikanavaista viestintää

Äänisähköposti on palvelu, joka muuntaa sähköpostiviestin puheeksi. Viestin sisällön voi kuunnella tavallisella lankapuhelimella tai matkapuhelimella ja siihen voi vastata puhumalla. Palvelun käyttäjätietoja pitää yllä PT Controlnet Oy helppokäyttöisen internetliittymän avulla. Järjestelmässä on puhesyntetisaattorin avulla muodostettu käyttöliittymä.

*Sosiaalialan sähköisten asiointipalvelujen kehittäminen SASPA –hanke
Honkalampisäätö
Erkki Piironen
erkki.piironen@hl-s.fi*

ITÄHYVÄ – Itä-Suomen hyvinvointipalvelujen yhteistyöverkosto

Tavoitteet

ITÄHYVÄ-hankkeen tavoitteena oli muodostaa yhteistyöverkosto yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin palvelutuotannon vuorovaikutukseen hyvinvoinnin ja matkailun alalla. Hankkeen innovaationa oli luoda verkoston käyttöön teknologinen toimintaympäristö, jota hyödyntämällä hyvinvointi- ja matkailualan yritykset pystyvät parantamaan kilpailukykyään sekä ennakoimaan tulevaisuuden asiakaskäyttäytymistä. Hankkeen tuloksena muodostuva toimintaympäristö mahdollistaa keskitetysti asiakastiedon, yrityksen palvelutarjonnan, osaamisen, tukipalvelujen sekä palveluprosessien kokoamisen yhteen. Keskitetyn tietovarannon kautta verkoston yritykset voivat kehittää sekä omaa että verkoston toimintaa asiakaslähtöisessä näkökulmasta.

Toimintatavat

ITÄHYVÄ-tietovarantoa lähdettiin kehittämään avoimeen lähdekoodiin perustuvan vTiger-ohjelman pohjalta. Tietovarannon sisältö ja kriteeristöt luotiin pääasiassa potentiaalisii hyvinvointimatkailejiin kohdistuvilla asiakastutkimuksilla sekä ITÄHYVÄ-verkoston kuuluvien yritysten

haastatteluiden pohjalta. Tämä kerätty tieto tietovarannossa mahdollistaa palveluiden asiakaslähtöisen kehittämisen.

Hyvinvointimatkailuun ja vesiteemaan liittyen Lake Wellness -konsepti kehitettiin tarjoamaan sisältöjä itäsuomalaisille hyvinvointimatkailetuotteille. ITÄHYVÄ-tietovaranto voi jatkossa toimia osaltaan Lake Wellness -konseptiin liittyvien tuotteiden ja palveluiden tuotteistamisessa. Konseptin sisältöjä ja sen kiinnostavuutta testattiin muun muassa kansainvälisillä foorumeilla.

Tulokset ja saavutukset

ITÄHYVÄ-tietovaranto (kuva 3) on kehitetty yrityksen asiakas-, resurssi- sekä tuote- ja palvelutiedon hallintaan. Tietovarantoon tulee kaikkien hankkeessa mukana olevien yritysten tietoja kyseisiltä osa-alueilta. Tietovaranto auttaa ja helpottaa yritysten välistä yhteistyötä tarjoamalla yrityksille tietoa omista ja muiden verkostossa mukana olevien yritysten resursseista, asiakasprofiileista, tuotteista ja palveluista. ITÄHYVÄ-tietovarannon ensisijainen tehtävä on toimia yritysten asiakaslähtöisen tuotekehittämisen välineenä. Lisäksi tietovarannossa pystytään luomaan ja muokkaamaan asiakassegmenttejä mm. sen pohjalta, mit-

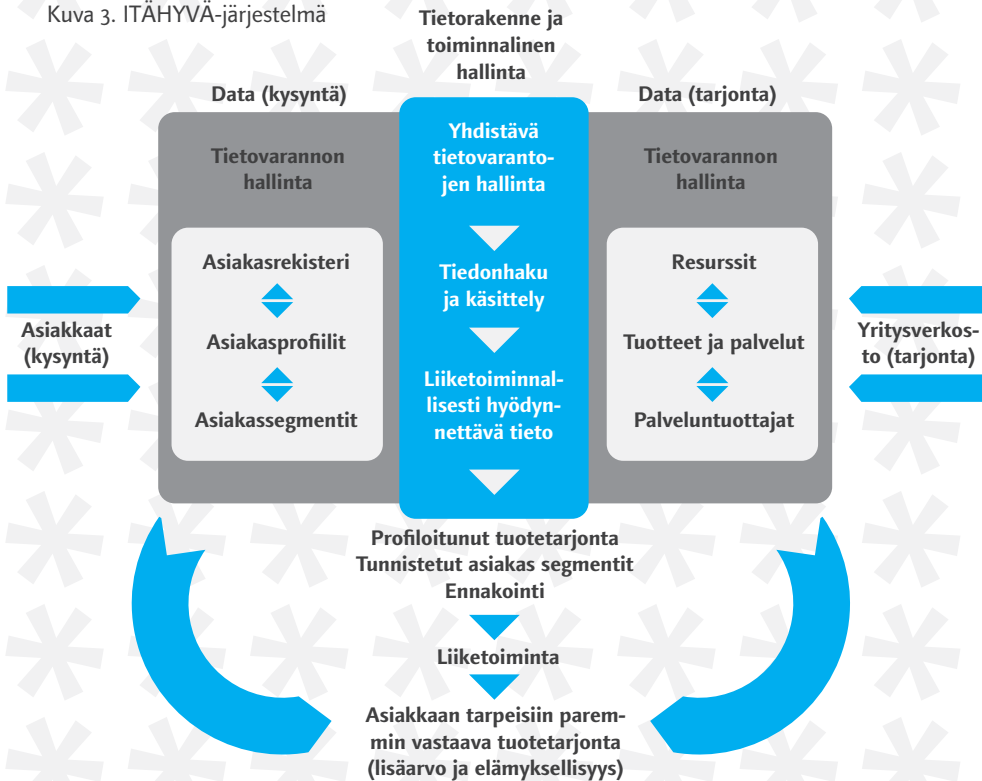

kä ovat asiakkaan kiinnostuksen kohteita.

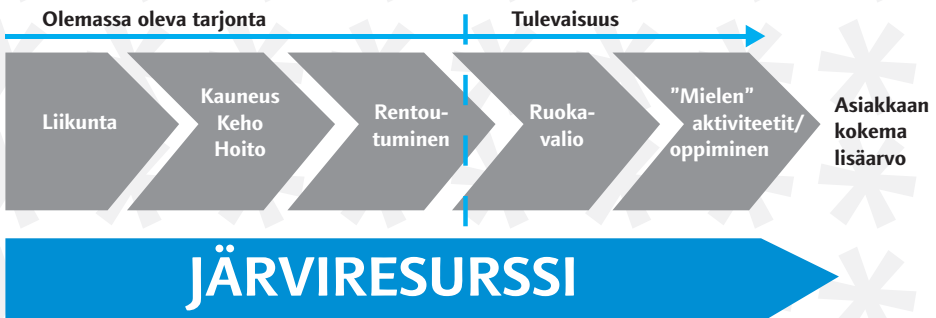
Lake Wellness -konsepti (kuva 4) edustaa uutta palveluliiketoiminnan prosessi-innovaatiomallia, jossa tuottajana toimivat verkostoyritykset. Konseptin etuina ovat sen uutuusarvo ja olemassa oleva kysyntä kokonaisvaltaisille hyvinvointipalveluille. Uutuusarvoa kilpailutekijänä tukee myös entisestään kiristynyt kilpailu stressinhallinnan sekä hyvinvointi- ja terveyspalvelujen kasvavassa kysynnässä. Yhä yksilöidymät niche-tuotteet ja henkistä hyvinvointia edistävät terveys- ja kylpyläpalvelut ovat tulevaisuudessa yhä kysytympiä lisäarvotuotteita perinteisten matkailupalvelujen ohessa.

*ItäHyvä -Itä-Suomen
hyvinvointipalvelujen yhteistyöverkosto
Joensuun yliopisto,
Matkailualan opetus- ja tutkimuslaitos
Anja Tuohino, anja.tuohino@joensuu.fi*

Kuva 3. ITÄHYVÄ-järjestelmä

Kuva 4: Lake Wellness -konseptin arvoketju (mukaillen Pechlander & Ficsher 2006, 71; muokannut Kangas 2007)

ITÄHYVÄ-HANKKEEN
TAVOITTEENA
OLI MUODOSTAA
YHTEISTYOVERKOSTO
YKSITYISEN, JULKISEN JA
KOLMANNEN SEKTORIN
PALVELUTUOTANNON
VUOROVAIKUTUKSEEN
HYVINVOINNIN JA
MATKAILUN ALALLA*

ITÄHYVÄ-TIETOVARANTO
AUTTAA JA HELPOTTAA
YRITYSTEN VALISTAA
YHTEISTYÖTÄ
TARJOAMALLA
YRITYKSILLE TIETOA
OMISTA JA MUIDEN
VERKOSTOSSA MUKANA
OLEVIEN YRITYSTEN
RESURSSISTA,
ASIAKASPROFIILEISTA,
TUOTTEISTA JA
PALVELUISTA*

VOINTIA – Virtuaalimatkailua ja personoitua palvelua Itä-Suomessa

Tausta ja tavoitteet

Aktiivisen vapaa-ajan osuus ihmisten ajankäytöstä on lisääntynyt merkittävästi viimeisimpien vuosien aikana ja siitä on tullut olennainen osa ihmisten hyvinvointia. Hyvinvointimatkailupalveluiden yritystoiminta on kehittyvä liiketoiminta-ala Suomessa ja muualla Euroopassa. Itä-Suomi tarjoaa luonnollisen kasvuympäristön hyvinvointimatkailupalveluiden tuotteistamiseen kehittyvässä vapaa-ajan elämysteollisuuden liiketoiminnassa. Pelkkä puhdas luonto ja järvenranta eivät enää riitä vaan tarvitaan aktiivisempia ja monipuolisempia toimintoja; elämyksiä.

Vointia-hankkeen tarkoituksena oli luoda ja soveltaa uusia ja innovatiivisia teknologisia ratkaisuja hyvinvointimatkailupalveluiden kuvaamiseen ja niiden jäseneltyyn tarjoamiseen asiakkaiden yksilölliset tarpeet huomioiden. Tavoitteena oli laajentaa asiakkaan palvelukokemuksen henkilökohtaisuutta, kestoa ja syvyyttä yhdistämällä varsinaiseen fyysiseen palvelutapahtumaan sekä etu- että jälkikäteen koettava virtuaalinen elämysmaailma.

Toimintatapa ja tulokset

Hankkeen keskeisimmät tulokset kohdituivat yksittäisten teknologisten palvelukokonaisuuksien kehittämistyöhön ja niiden liittämiseen osaksi vointia.fi verkkopalvelujärjestelmäkokonaisuutta.

Hankkeen puitteissa kehitetyt keskeiset innovaatiot ovat:

- Personoitu www-palvelu, jossa voi hakea/varata matkakohteita. Lisäksi palvelun kautta voi tutustua matkakohteeseen virtuaalisen 3D-mallin avulla. Personointi tarkoittaa, että esim. majoituspalvelut listataan loppukäyttäjän käyttäjäprofiilin pohjalta.
- Golf-paikkatietojärjestelmä, joka mahdollistaa golf-kenttien läpäisykyvyn seurannan pelaajaryhmille annettavan gps-kännykän avulla. Keskeinen innovaatio on seurannan reaaliaikaisuus ja suora yhteys kentänhoitajan ja pelaajaryhmän välillä. Järjestelmän avulla sekä kentänhoitaja, että pelaajaryhmät ovat tietoisia väylien aikatauluista ja niissä tapahtuvista myöhästymisistä. Kentän läpäisykyky saadaan pysymään optimaalisena ruuhkaisenakin päivänä.

- Matkailukohteiden virtuaaliesittely, Flash-toteutus
- Rajapintaratkaisu matkailu- ja hyvinvointipalveluiden markkinointisivuston ja online-myyntiosion välillä ja paikkasidonnaisesti käynnistyvä online-varaus.

Hankkeen toiminta on rakentunut pilot-tiyritysten ja palvelun kehittäjien kanssa toteutettavien hyvinvointimatkailekonseptikonaisuuksien suunnittelun, toteutuksen ja testauksen ympärille. Toisaalta merkittävänä osana hankkeessa on ollut myös tiedottaminen, kokoukset ja seminaaritapahtumat. Hankkeen aikana hyvinvointimatkailetoimijoita koulutettiin ja opastettiin teknologiaratkaisujen hyödyntämiseen hyvinvointimatkailelin elinkeinotoiminnassa sekä tiedotettiin yleisesti hyvinvointimatkaileusektorilla olemassa olevista teknologiaratkaisuista.

*VOINTIA – Virtuaalimatkaile ja personoitua palvelua Itä-Suomessa
Mikkelin teknologiakeskus Oy
Maarit Randelin
maarit.randelin@miktech.fi*

MediX – Itäsuomalaisen terveys- ja terveysturvan palveluiden vienti Pietarin alueelle

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena oli tuotteistaa valikoituja itäsuomalaisia terveys- ja terveysturvan palveluita ja luoda yksittäisiä tuotteita yhdistämällä Pietarin markkina-alueelle soveltuvia palveluketjuja. Hankkeen toteuttajana toimi Oy EHPC Ltd, jonka toimintakonsepti perustuu kansalliseen palveluntuottajaverkostoon ja niiden tuotteistettuihin ja hinnoiteltuihin terveyspalveluihin. Yrityksen keskeinen erityisosaaminen on potilaslogistiikan hoidossa.

Toiminta

MediX-hankkeessa on yhdistetty usean palveluntuottajan erityisosaaminen ja palvelut ja näin synnytetty uudenlaisia innovatiivisia terveyspalveluketjuja. Innovatiivisuus liittyy myös siihen ajantasaiseen markkinatietoon sekä markkinointiyhteyksiin terveysturvan palveluihin liittyen, joita hankkeessa luotiin. Palveluita ja palveluketjuja tuotteistettiin nimenomaan Pietarin alueen markkinoita varten. Venäläisten asiakkaiden osalta palveluketjussa huomioitiin käytännön toteutukseen liittyen monia seikkoja, kuten kieli- ja kulttuurikysymykset. Hankkeen myötä myös muilla itäsuomalaisilla palveluntuottajilla ja hankepart-

tereilla on ollut mahdollisuus hyödyntää pioneeriasemaa kansainvälisessä terveyspalveluiden markkinoinnissa voimakkaasti kasvavalla markkina-alueella Pietarissa.

Oy EHPC Ltd solmii hankkeeseen valittujen suomalaisten palveluntuottajien kanssa markkinointi- ja välityssopimukset. Palveluntuottajat valittiin Itä-Suomen alueelta siten että palveluista pystyttiin muodostamaan luonnollisia kokonaisuuksia esim. Joensuun tai Mikkelin alueille. Tuotteistamista varten hankkeessa kehitettiin yhteistyössä asiantuntijatahon kanssa prosessikuvausmalli, jota palveluiden tuotteistamisessa ja palveluketjujen rakentamisessa hyödynnettiin. Konseptin palveluiden ja palveluketjujen laadun kriteerit kuvattiin ja määriteltiin hankkeen aikana. Tämä työ luo pohjan konseptin laatuajattelun kehittämiseksi jatkossa.

Hankkeen aikana hankittiin ajantasaista ja yksityiskohtaista tietoa terveyspalveluiden kysynnästä Pietarin markkina-alueella. Tietoa kysynnästä on viety eteenpäin Well-Medi – sopimuspalveluntuottajille ja tarvittavat tuotteet ja palveluketjut on rakennettu yhteistyössä heidän kanssaan. Uusia, Pietarin markkina-alueelle suunnattuja palveluita tuotteistettiin hankkeen aikana

kuusikymmentä (60). Uudenlaisia räätälöityjä palveluketjuja rakennettiin seitsemän (7). Edellä mainitut tuotteet ja palvelut on käännetty venäjäksi ja syötetty WellMedi - internetportaalin tietokantaan.

Hankkeen toteutusajana on tullut ilmi, etteivät suomalaiset terveyspalvelut ja niiden korkea laatu eivät ole ennalta tunnettu tosiasia Venäjällä. Lisäksi kansainvälinen kilpailu on Pietarin markkinoilla kovaa ja voimakkaasti kasvamassa. Nämä seikat asettavat suuria haasteita terveysmatkailupalvelujen markkinoinnille ja asiakashankinnalle. Hankkeen aikana potentiaalisimmiksi kohderyhmiksi uusille palveluille ovat osoittautuneet potilaita Suomeen ohjaavat ja lähettävät tahot, kuten vakuutusyhtiöt, sairaalat ja lääkärikeskukset. Yksityisten henkilöasiakkaiden potentiaali on toinen merkittävä kohderyhmä.

*MediX - Itäsuomalaisten terveys- ja terveysmatkailupalveluiden vienti Pietarin alueelle
Oy EHPCLtd
Leila Tolkki, leila.tolkki@saunalahti.fi*

Toimivat palvelu- prosessit COOP -hanke

Visio

Toimivat palveluprosessit -hankkeen avulla selkiytetään tuottaja-tilaaja -markkinoita, parannetaan julkisten toimijoiden sekä yritysten verkostoitumista ja lisätään tuotekehitys-, kilpailutus- ja osto-osuamista. Toimivat palveluprosessit -hankkeen toteuttavat itäsuomalaiset yritykset sekä julkisten palvelujen tarjoajat yhteistyössä hankkeen hallinnoijan Ylä-Savon Kehitys Oy:n kanssa.

Toiminta ja tulokset

Coop-opas

Coop-opas toteutettiin yhteistyössä eri oppilaitosten, hyvinvointialan yrittäjien ja kuntien edustajien kanssa. Opas ja siihen liittyvä käytännön työkirja ovat tarkoitettu palveluinnovaatioiden tilaajille, kehittäjille ja toteuttajille. Opas sisältää lisäksi palveluinnovaatioiden suojaamiseen liittyvän tietotaidon.

Tilaaaja-tuottaja yhteistyön kehittäminen

Coop -oppaan kehittämistä palvelemaan on suunniteltu seminaari- ja työpajatoiminta, jota on kokeiltu hankkeen aikana yhdessä Ylä-Savon hyvinvointitoimialan

yritysten, alueen oppilaitosten ja kuntien terveys- ja sosiaalitoimen vastaavien kanssa. Tavoitteena on kehittää alueelle pysyvä työpajatoiminta avaintoimijoiden kesken. Työpajan käsittelyyn tullaan ottamaan kulloinkin edessä oleva ajankohtainen ongelma yhteisesti ratkaistavaksi.

Kenttäkoe- ja pilottikohteet

Keiteleen vanhusten- ja eläkeläisten tuki ry:n palvelutalon saneerauksen yhteydessä toteutettava uudenlaisten turvalaitteiden asennus, koekäyttö ja esittely. Sonkajärven Mosaiikki II: Vanhusten palvelukeskuksen suunnittelu ja rakentamisen yhteydessä palvelukeskuksen alueelle sijoitettavien uusien turvallisuus- ja tietotekniikka tuotteiden kehittäminen ja käyttöönotto.

*Toimivat palveluprosessit COOP -hanke
Ylä-Savon kehitys
Matti Reinikainen
matti.reinikainen@yla-savo.fi*

Älykkäät hoitopolut

Älykkäät hoitopolut -hankkeen tavoitteena oli kehittää kaksi palvelutuotetta; kliinisen päätöksenteon tuki ja turvallisen lääkehoidon tuki, sekä pilotoida nämä palvelut eri kunnissa Itä-Suomen alueella. Hankkeen toteuttajana toimi Vivia Oy, joka on perustettu kehittämään työkaluja ja menetelmiä, joilla vahvistetaan terveyskeskuksia osaamiskeskuksina, järkeistetään monisairaiden hoitoa ja kokonaislääkitystä sekä vähennetään lähetemäärien kasvu erikoisairaanhitoon.

Kliinisen päätöksenteon tuki-palvelu

Kliinisen päätöksenteon tuki -palvelulla tarkoitetaan terveyskeskuksille suunnattua etäkonsultaatiopalvelua. Terveyskeskuksille on avoinna puhelinnumero ja web-palvelu, joiden kautta lääkäreille on tarjolla etäkonsultaatioita. Ensisijaisesti palvelussa konsultoi yleislääketieteen erikoislääkäri, joka tarvittaessa konsultoi muita erikoisaloja.

Kliinisen päätöksenteon tuki -palvelu toimii puhelinpalveluna ja web-palveluna
-> Puhelinnumero sopimusasiakkaille sekä

mahdollisuus tehdä konsultaatiopyyntö internetin kautta

- > Yleislääketieteen erikoislääkäri vastaa
- > Palaute heti, 24h tai 3 vrk kuluessa
- > Auttaa erityisesti syrjäseutujen terveyskeskuksia lääkärin kliinisessä ohjauksessa sekä toimii nuorten lääkärin tukena.

Turvallisen lääkehoidon tuki-palvelu

Turvallisen lääkehoidon tuki -palvelu pyrkii turvaamaan vanhusten turvallisen ja asianmukaisen lääkehoidon ja ehkäisemään polyfarmasiaa. Polyfarmasialla tarkoitetaan tilannetta, jossa potilaalla on samanaikaisesti käytössä vähintään kuusi lääkettä. Ikääntyneitä, yli 75-vuotiaita polyfarmasiapotilaita arvioidaan olevan Suomessa 175 000. Heistä kolmasosalla arvioidaan olevan lääkkeiden haitta- tai yhteisvaikutuksia. Tutkimusten mukaan joka neljäs ikääntyneen sairaalakäynti liittyy lääkitysongelmiin. Monilääkityksestä onkin tullut kansanterveysongelma, joka uhkaa monisairaahan hyvinvointia ja nostaa lääkehuollon kustannuksia. Palveluprosessi turvallisen lääkehoidon tuki - palvelussa on

havainnollistettu kuvassa 5.

Turvallisen lääkehoidon tuki -palvelu

- > Suunnattu asiantuntijoille sekä suoraan eri asiakasryhmille, kuten vanhusten omaiset
- > Palvelu yhdistää farmaseuttinen lausunnon sekä erikoislääkärin kliinisen lausunnon-> tavoitteena lääkityksen järjestäminen, turvallinen hoito ja potilaan hyvinvoinnin parantaminen
- > Palvelun avulla lääkityksen kokonaiskustannukset saadaan kohtuullistettua

Pilottikokeiluista saatujen kokemusten perusteella voidaan sanoa, että molemmil-

le palveluille on selkeä tarve. Palveluista saatavista kustannussäästöistä hyötyvät kunnat, potilaat sekä koko julkinen terveydenhuoltojärjestelmä. Palvelut parantavat potilaiden hyvää ja tehokasta hoitoa, koska hoitoprosessin laatu paranee ja palvelu nopeutuu. Erityisesti kliinisen päätöksen tuki -palvelun käyttöönotto ja leviäminen kehittää terveyskeskusten asemaa osaamiskeskuksina. Hankkeen aikana testatut palvelut on tarkoitus viedä laajasti markkinoille kaupallisina tuotteina.

*Älykkäät hoitopolut, Vivia Oy
Esko Kumpusalo, esko.kumpusalo@vivvia.fi*

Kuva 5. Turvallisen lääkehoidon tuki-palvelun kuvaus:

Tulevaisuuden oviympäristö ja sen piilotuotteet (FDE)

Tausta ja tavoitteet

Tulevaisuuden oviympäristö -hankkeen tavoitteena oli kehittää tulevaisuuden oviympäristöön liittyvä oviautomaatiikan 'piiloversio'. Tuloksena tavoiteltiin esteettistä, laadukasta ja käyttäjäystävällistä tuotekonaisuutta, joka edistää oviautomaatiikan käyttöönottoa sekä vaivatonta ja esteetöntä kulkemista. Tuotekonaisuus liitettiin jo kehittämisvaiheessa Abloy Oy:n olemissa oleviin kehittämislinjauksiin, mutta aiempien kaupallistuneiden sovellusten ei annettu rajoittaa piilotettuun teknologiaan liittyvää keksinnöllisyyttä.

Laajempana tavoitteena oli uuden tuotekonaisuuden kautta edistää oviautomaatiikan käyttöönottoa. Eräs este automaatiikan käyttöönnotolle on toimilaitteiden näkyvyys ja sen esteettiset vaikutukset käyttöympäristönsä. Tavoitteena oli saada aikaan käyttäjänsä tunnistava ja häntä hienotunteisesti ja turvallisesti palveleva, laadukas sekä korkeatasoinen oviympäristö, jossa oviautomaatiikan käyttöliittymät ja toimilaitteet ovat piilotettuina ja integroituina perinteisiin oviympäristön rakenteisiin. Tämä tavoite edellytti hyvin suunniteltua tuotekehitys- ja liiketoimintakonseptointia, jonka toteutuksessa olivat

mukana alan johtavat toimijat sekä itäsuomalainen kumppanuusverkosto.

Toimenpiteet ja tulokset

Hanke aloitettiin esitutkimuksella tutkivalta markkinoilla olevia ovikoneita sekä patenteja. Yhdessä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun Muotoilun palvelukeskus D'ARTin kanssa järjestetyn innovaatioleirin kautta etsittiin uusia ratkaisuvaihtoehtoja piilotetulle ovikoneistolle. Innovaatioleirin tuloksena saatiin paljon erilaisia vaihtoehtoja, mutta myös samankaltaisia ratkaisumalleja, joita oli aiemmin kaavailtu mekaniismiksi. Abloy'n oman henkilöstön kesken kehitettiin ideoita eteenpäin sekä myös ideoitiin täysin uusia malleja.

Ratkaisumalliksi valittiin uudentyypinen mekanismi, jota alettiin kehittää ja suunnitella Abloy Oy:n toimesta. Mekaniismiin liittyen tutkittiin muun muassa eri valmistajien moottoreita, koska tässä osaluueessa uusi ovikoneytppi asetti omat haasteensa. Ovitehtaalla käytiin tutustumassa oven valmistamiseen ja rakentamiseen, jotta asiat voitiin ottaa huomioon uuden ovikoneen suunnittelussa.

MFG Components Oy suunnitteli ovikoneeseen uuden kytkimen, jonka testaus-

ta ja kehitystä jatketaan edelleen. Uuden ovikoneversion mekanismin toiminta testattiin onnistuneesti pintaversiona. Uutta mekanisme voidaan käyttää kohteesta riippuen vaihtoehtoisesti joko piilotettuna tai pintaversiona.

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun Itsenäisen suoriutumisen innovaatiokeskus ISAK toteutti käyttäjätutkimuksen, jossa kartoitettiin oviympäristöjen ja ovimekanismien ongelmakohtia ja esteettömyyttä erilaisten käyttäjien, kuten vanhusten ja apuvälineiden käyttäjien näkökulmasta. Ammattikorkeakoulun muotoilun palvelukeskus D'ART toteutti muotoiluprojektin, jossa ovikone muotoiltiin niin, että uudesta laitteesta tulisi pintaversioiden kotiin sopiva ja esteettisesti miellyttävä.

Hankkeen päätyttyä Abloy Oy jatkaa kehityksen oviautomaatiikan tutkimista ja kaupallistamista osana yrityksen normaalia tuotekehitystoimintaa. Yritys on hankkinut innovaatiolle patenttisuojan.

*Tulevaisuuden oviympäristö
ja sen piilotuotteet (FDE)
Abloy Oy, Door Control
Juha Lievonen
juha.lievonen@abloy.com*

Verkostoitunut Palvelutoiminta

Taustasta ja tavoitteet

Hankkeen tavoitteena oli kehittää hyvinvointipalvelujen palvelunohjausjärjestelmä, joka edistää vanhusten, vammaisten ja muiden erityistä tukea tarvitsevien kotona asumista ja itsenäistä selviytymistä. Hankkeen aikana on kehitetty ohjelmistotyökaluja, jotka tukevat yksityisten hyvinvointi-, terveys- ja muiden palveluntarjoajien verkostoitumista ja toiminnan ohjausta. Palvelujen markkinointikanaavana on ilmainen VEPA-Palveluinfo, joka auttaa avun tarvitsijaa ja palveluntarjoajaa kohtaamaan toisensa.

Keskeiset toimenpiteet

Tutkimusvaihe

Tutkimusvaiheessa laadittiin palvelusegmenteille toimintakaaviot. Hankkeessa keskityttiin erityisesti terveyspalveluiden ja hoivatyön prosesseihin. Toimintakaaviot sisälsivät kuvaukset toiminnanohjauksen prosesseista, prosessien lähtö- ja tulostiedoista, käytettävistä järjestelmistä, järjestelmien käytöstä.

Määrittelyvaihe

Määrittelyvaiheessa laadittiin toteutettavalle kokonaisuudelle laajat kuvaukset, johon

kuuluvat vaatimusmäärittely, toiminnallisten kokonaisuuksien sekä käyttötapausten määrittely. Lisäksi suoritettiin käyttöliittymämallien määrittely, arkkitehtuurisuunnittelu ja tietokantamallin suunnittelu.

Suunnittelu ja toteutusvaihe

Suunnitteluvaiheessa laadittiin järjestelmä joka toteutti toiminnanohjauksen minimivaatimukset. Kehitettävä ohjelmisto jaettiin moduuleittain toteutettaviksi kokonaisuuksiksi, jotka valmistettiin rinnakkain.

Pilottivaihe

Pilotissa otettiin käyttöön jokaisen osa-alueen perustoiminnot, jotta saataisiin kuva kokonaisuuden toiminnasta ja toimivuudesta. Pilottivaiheessa testattiin mukana olevien noin 20 yrityksen tuottamia palveluja ja niiden tarpeellisuutta sekä palveluohjausjärjestelmän sekä VEPA -palveluinfon toimivuutta.

Hankkeen keskeiset tulokset ja uudet innovaatiot

Keskeisenä tuloksena sekä myös innovaationa on palvelunohjausjärjestelmä ja siihen liittyvä palvelunohjauskonsepti, joka on hyödynnettävissä kansallisella tasolla

useassa erityyppisessä hankkeessa sekä suoraan liiketoiminnassa.

Yritykset ovat päättäneet jatkaa hanketta ja selvittää liiketoimintamahdollisuuksia. Tämä tarkoittaa sitä, että hankkeella on ehdottomasti hyvät hyödyntämismahdollisuudet liiketoiminnassa. Se vaatii kuitenkin vielä perusteellista työtä markkinoinnin ja myynnin suhteen. Lisäksi pitäisi panostaa jatkokehitystyöhön ja palvelurenkien laajentamiseen.

*VEPA Verkostoitunut Palvelutoiminta -hanke
Aduser Oy
Virpi Kolari
virpi.kolari@varkaus.fi*

Yhteystiedot

www.innovatiivisettoimet.fi

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Pielisjoen linna, Siltakatu 2

80100 Joensuu

Puh. (013) 267 4700

www.pohjois-karjala.fi

Pohjois-Savon liitto

Sepänkatu 1, 70101 Kuopio

Puh. (017) 5501 400

www.pohjois-savo.fi

Etelä-Savon maakuntaliitto

Hallituskatu 3 A, 50100 Mikkeli

Puh. (015) 321 130

www.esavo.fi

Kainuun maakunta-kuntayhtymä

Kauppakatu 1, 87070 Kajaani

Puh. (08) 615 541

www.kainuu.fi

